

**DEUTSCH DÁVID, FÜRST VILMOS,
NOVÁK LÁSZLÓ ÉS VIRÁG JENŐ
ÖTVENESZTENDŐS
NYOMDÁSZSÁGÁNAK EMLÉKÉRE
A VILÁGOSSÁG KÖNYVNYOMDA RT
SZEMÉLYZETE**

VILÁGOSSÁG KÖNYVNYOMDA RT.
BUDAPEST VIII. CONTI UCCA 4
Kiadó: Schmidt Antal.

TARTALOM
1886–1936
HARCOS FÉLSZÁZAD
DEUTSCH DÁVID
FÜRST VILMOS
NOVÁK LÁSZLÓ
VIRÁG (WEISZKOPF) JENŐ

1886–1936 HARCOS FÉLSZÁZAD

A társadalmi történések sodrában olyan események ölelik körül megkínzott életünket, amelyek vészekkel terhesek és bizonytalanná avatják a Holnapot. Az uralkodó termelési rend súlyos válságba jutott, de az új termelési rend még nem tudott megszületni. Zavar és bizonytalanság mutatkozik szerte a világon és senki nem tudja, vajjon nem zúdít-e újabb vérfürdőt e világra a válságát élő kapitalizmus mindjobban bontakozó tragédiája.

E drámai színjáték szereplő hősei: a Munka és a Munkás. Az emberiség jövője attól függ, miként alakul e két társadalmi tényező helyzete magában a társadalomban. Ha a munkásnak biztosítani tudják a munkához való jogot, ha a munkát megfelelő piederstálra emelik és úgy díjazzák, hogy minden ember megélhessen belőle – akkor megszüntetik a mai termelési rend anarchiáját, lokalizálják a véres összeütközések lehetőségét és megmentik Európa civilizációját. Ha nem, akkor sírját ássák az emberiségnek.

Van tehát valami lélekemelőén fenséges gesztus abban, hogy ilyen drámai feszültség közepette egy nyomda személyzete a hívő ember megszállottságával ünneplésre sereglük, hogy oltárt emeljen a tiszt Munkának és hódoljon olyan férfiak előtt, akik félszázadon keresztül hordták a követ a társadalmi élet hatalmas épületéhez. Ez már nemcsak rokonszenves megnyilatkozás, de egyben hitvallás is. Lerögzítése annak a fanatikus hitnek, hogy csak a Munka és a Munkás harmonikus egybeolvadása biztosíthatja számunkra az ígéretes jövőt, az emberiség boldogságának kiteljesülését.

A Világosság-nyomda személyzete négy kitűnő szaktársat jubilál. E családi ünnepségek azonban szétfeszíti a lokális kereteket és nagyobb nyilvánosságot követel. Nemcsak azért, mert az ünnepelt szaktársak egyéni értékei az ünneplők seregét vonják hatalmas testvéri gyűrűbe, hanem azért is, mert e négy tiszteletreméltó férfiú nagyszerűen ívelő pályafutása példát sugárzó és fölötte tanulságos nemcsak egy személyzet, hanem az egész nyomdásztársadalom számára.

Anélkül, hogy nemes szerénységükön csorbát ejtenénk, szabadjon őket külön-külön néhány vonással megrajzolni, nem a maguk élete, hanem a nyomdásztársadalom szempontjából. Szükséges ez azért is, mert külön-külön egy-egy nagyszerű típust képviselnek és beszédesen példázzák: mennyi energia, mennyi szellemi és erkölcsi érték, mennyi megbecsülésre érdemes lelki szépség szunnyad a tipográfusok seregében.

Az ünnepelt szaktársak díszes sorát hadd nyissuk meg *Novák Lászlóval*, de tegyük mingyárt hozzá, hogy az ő félszázados munkássága előtt nemcsak a Világosság-nyomda személyzete, hanem az egész ország nyomdásztársadalma hajadonfővel tiszteleg. És méltán. Mert Novák László szaktárs ragyogó intellektusa és példátlan szerénysége olyan nemes figurája a kiveszőben levő polihisztor-tipográfus fajtájának, aminőre még régebbi családi történelmünkben is ritkán akadunk. Mint elsőrangú szakember generációkat nevelt föl, mindig a fejlődés szellemében és a szakma imádatának jegyében. Ragyogó tollával pedig könyvtárra rúgó kötetekkel gazdagította a szakmai irodalmat. Alig-alig akadunk olyan szakirodalmi műre, amelyet ne ékesítene az ő nemesveretű írása. De nem volt neki idegen a szépirodalom területe sem, amelyen eredeti írásaival és fordításaival is gyakran jeleskedett. E sokrétű képessége és tudása mellett azonban egyénileg is a legrokonszenvesebb ember. Kitűnő szaktárs, akinek félszázados küzdelmét a legragyogóbb jellemtisztaság övezi. Szóval: Ember a szó igaz és nemes értelmében. Milyen határtalan tisztesség ma nekünk: meleg érzéssel megszorítani ennek a vérbeli nyomdásznak alkotóerőtől duzzadó, becsületos proletárkezét...

Sorra következnek a jubiléumok között *Deutsch Dávid* szaktársunk, a Világosság-nyomda igazgatója. Üzemi rangját azonban csak a teljesség kedvéért rögzítjük le, mert emberi értékeit nem ez domborítja ki, hanem markáns egyénisége, amelyet mint vérbeli nyomdász sugároz magából. Az a közvetlen kapcsolat, amelyet ő harmincesztendő vezetői pozícióban is állandóan fönntartott szaktársaival, számtalanszor adott alkalmat annak bizonyítására, hogy kolleghiális tekintetben, szervezeti hűségben, áldozatkészségben és szocialista meggyőződésben nem sokan vehetik föl vele a versenyt. Azonkívül igazi szív-ember. Olyannyira, hogy sokszor dercés szavak mögé rejtje érzelmeit, nehogy kibuggyanjon lelkéből az együttérző ember ellágyulása. Aztán siet – titokban segíteni. Megnyugtató érzés igazgatói székben látni ilyen embert akkor, amikor a nagy nyomdáknál egyre tovakodóbb lesz az a törekvés, hogy szakemberek helyett mérnököket és bankembereket ültessenek a mai nyomdaigazgatók helyére.

Fürst Vilmos szaktárs, a harmadik jubiléum, prototípusa a nemes nyomdásztradíciók hűségese örököjének. Küzdelmes félszázad áll mögötte, amelynek során becsülettel harcolta végig mindnyájunk harcát. Sem a rázúduló sorscsapások, sem gyöngye fizikuma nem tudott gátat vetni öntudatos, harcra törekvéseinek. Magában egyesíti az ideális mozgalmi ember minden nemes erényét. Nincs olyan ága a munkásmozgalomnak, amelyben ne kért volna részt a munkából és amit rábíztak, azt mindig elvégezte becsülettel, hűséggel. Nemcsak mint harcra közkatonára, de mint tisztet viselő mozgalmi ember is végigszolgált a gazdasági, a politikai és a szövetkezeti mozgalmat egyaránt. És aktív szerepet játszik ma is. Kolleghiális múltja – hófehér tiszta lap. A pártnyomdát 30 éves főnállása óta szolgálja szocialista hűséggel, de tisztelőinek köre messze túlterjed a nyomda falain.

Negyedik jubiléumunk *Weiskopf Virág Jenő* szaktársunk, akinek félszázados harcra pályafutásában a Világosság-nyomda jelentett megállapodottságot mintegy 13 évvel ezelőtt. Ízig-veéig harcra egyéniség, aki már tanonckorában kilépett a sztrájkolókkal. Sok üzemből választották meg bizalmiférfinak, ami az elmúlt évtizedekben sokszor tette lehetetlenné a „tartós” kondíciókat. A gépmesterek szervezése körül ma is buzgó tevékenységet fejt ki. Rokonszenves egyénisége, példás kollégialitása nemcsak a személyzet soraiban, de az egész gépmester-családban megbecsült helyet biztosítanak számára.

Ime, a négy jubiléumról egynéhány odavetett jellegzetes vonás. Külön-külön azonban bizvást könyvet lehetne írni róluk, illetve arról a küzdelmes félszázadról, amelyet legyűrtek és maguk mögött hagytak. Mennyi tudás, mennyi energia, mennyi erőfeszítés, verejték és könny tapad részükre e lepergett félszázadhoz – ki tudná elmondani? Mégis, ezekből az emberi sorsokból, ezekből a heroikus megnyilatkozásokból tevődik össze a társadalmi élet fejlődésének egyenes vonala.

Mi nyomdászok büszkék vagyunk arra, hogy ilyen emberekkel, ilyen társadalomépítő energiákkal rendelkezünk. Akkor is, ha magunkra maradunk jogos büszkeségünkkel. Mert a kapitalista termelési rend összeomolhat, de a mi értékeink csak megnövekedhetnek, hogy segítségükkel új világ – a tisztos Munka világa – épülhessen a régi romjain.

Ezért tudunk e zürös-zavaros, sőt tragikus idők közepette is ünnepi oltárt emelni az alkotó munka tiszteletére, ezért öleljük szeretettel keblünkre derék jubiléumainkat, ezért vetítjük ki ünnepi köntösben emberi értékeiket, hogy azok hasonló erőfeszítésekre serkentsék utódainkat, akiktől joggal várjuk, hogy lelkes építői legyenek a boldog Holnapnak.

A Világosság-nyomda személyzete zárt sorokban tiszteleg a négy veterán harcra előtt és szívből kíván nekik nyugalmas, derűs esztendőket

DEUTSCH DÁVID

Született 1872-ben, Budapesten. 1884 augusztus 15-én szedőtanoncnak belép a Légrády-nyomdába. És ugyanott 1888 augusztus 15-én felszabadul. Négyévi tevékenység után, amelyet megszakít a 90-es sztrájkmozgalom, mind sűrűbben változtatja kondícióit és így többször jut neki osztályrészül minden munkásnak közös veszedelme: a munkanélküliség. Vándorlásai során hosszabb-rövidebb ideig dolgozik több fővárosi nyomdában, mígnem 1905-ben meghívják az újonnan alakult Világosság-nyomdába főtördelőnek. A következő esztendőben már kinevezik művezetőnek és 1921-ben – fölöttesei bizalmától és elismerésétől övezetten – átveszi a nyomda technikai igazgatását. A 90-es évek során agilis tevékenységet fejt ki a nyomdai munkásság mozgalmában, mint a szakegyesület választmányi tagja. Fél-százados pályafutása során mindvégig megőrzi harcos jellemét, amely temperamentummal lázadozik minden igazságtalanság ellen. Ha ütközetre kerül a sor, mindig ott találjuk a harcosok táborában. Az üzemi ranglétra legmagasabb fokán is mindenkor példaadó hűséget és áldozatkészséget tanúsít a szakszervezeti, a pártszervezeti és a szövetségi kötelezettségek tekintetében. Lobbanékony természet, akinek pattogó szavai mögött azonban minden figyelő szem hamarosan fölfedezi a melegen érző szívet, amely ellágyul minden emberi szenvedés előtt. Hogy a grafikai művezetők soraiban mindinkább elterjedt a munkássággal való szorosabb kontaktus kiépítése, abban tekintélyes szerepet játszott Deutsch szaktárs szívós, lelkes és hatásos tevékenysége is. Puritán szerénységét mi sem jellemzi jobban, mint hogy kézzel-lábbal tiltakozott az ünnepeltetése ellen. Mindennek dacára ünnepes érzés mindannyiunknak a számára, hogy ma melegen megszoríthatjuk a kezét. És ez alkalommal meg kell mondanunk, hogy nem mindegy számunkra, vajjon idegen területekről felénk áramló bankemberek és diplomás technikusok ülnek-e a nyomdák igazgatói székében, avagy pedig olyan szaktársak, mint Deutsch Dávid, aki végigküzdötte egy félszázadon át a nyomdászélet minden örömét és keservét és a nyomda levegőjében tanulta meg becsülni mindazokat, akik vállukon hordozzák a szakkultúra és az egyetemes emberi civilizáció fejlődését.

FÜRST VILMOS

1873-ban született Veszprémben. 1885 október 5-én belépett tanoncnak a veszprémi Kompolthy-nyomdába és ugyanott fölszabadult 1889 január 15-én. Még ugyanabban az évben fölkerül Budapestre és a Hornyánszky-nyomdában talál kondíciót. Innen azonban a kilencvenes sztrájk miatt kilép. Most hosszabb munkanélküliség következik, amely után fölváltva dolgozik vidéken és Budapesten (Veszprém, Székesfehérvár, Rozsnyó, Nagyszalonta, Nagybecskerek és Lippa). Közben keresztül-kasul valcolja Magyarországot. Ezután ismét Budapestre kerül és a Márkus-nyomdában dolgozik, mígnem 1895-ben innen is kilép a nagy sztrájk miatt. Ezután belép a Corvina-nyomdába, de parciális sztrájk miatt azt is kénytelen otthagyni. Utána azonban ismét belép a Márkus-nyomdába és háromévi kondicionálás után kerül ismét vidékre a balassagyarmati könyvnyomdába. 1899-ben ismét a Márkus-nyomdában találjuk őt, ahonnan csak 1902-ben lép ki, hogy a Fővárosi-nyomdában fejthessen ki tevékenységet. 1903-ban ismét belép a Márkus-nyomdába és ott dolgozik 1905-ig, mígnem megalakul a Világosság-nyomda, amelybe meghívják őt depozitőrnek. Azóta mindvégig a párt nyomdájában dolgozik a legnagyobb szeretettől és megbecsüléstől övezetten. Fürst szaktársunkat puritán jelleme és szervezeti hűsége a legkülönbözőbb tisztségekre predesztinálta. És így félszázados pályafutása során ott látjuk őt a munkásmozgalom gazdasági, politikai és szövetkezeti területén a legszebb tisztségekben. Ez idő alatt felügyelőbizottsági tagja volt a Segélyzőegyesületnek, választmányi tagja volt a Szakegyletnek és választmányi tagja volt úgy a Jótékonyági Körnek, mint a Szakkörnek. Szűkebb hazájában, Kispesten hosszú időn át volt pártszervezetének végrehajtóbizottsági tagja, majd tíz éven át elnöke. De amilyen lelkesedéssel szolgálta a szakszervezeti és pártmozgalom érdekeit, ugyanúgy megbecsülésre érdemes munkát fejtett ki az Általános Fogyasztási Szövetkezet érdekében, melynek választmányi tagja volt és ma is tagja az üzletkerületi bizottságnak. Becsületos, harcos és tiszta élet Fürst Vilmos szaktársunk félszázados mozgalmi élete, amely határtalan tiszteletre és megbecsülésre serkent mindannyiunkat.

NOVÁK LÁSZLÓ

1873 május 14-én született Ráckeven. 1886 február 1-én lépett be a Pallas-nyomdába nyomdásztanoncnak és 1890 február 1-én szabadult fel ugyanott. Röviddel utána Kassára kerül a Lipóczy-nyomdába, de a 90-es sztrájkmozgalom miatt kilép onnan. Ezután ismét Budapestre kerül és hosszabb-rövidebb ideig kondicionál a Schlesinger-, a Pallas- és a Corvina-nyomdákbán. 1898-ban valcra megy és bejárja Ausztriát, Svájcot és Németországot. Közben dolgozik a linzi Akademische Buchdruckerei, a müncheni Bayerische Hofdruckerei és a berni Stampfli & Comp. üzemeiben. Amikor hazajön, ismét belép a Pallas-nyomdába, majd ötévi tevékenység után a Részvény-nyomdába kerül, ahol 1903-tól 1924-ig dolgozik. Ebben az esztendőben lép be a Világosság-nyomdába, ahol még ma is tevékenykedik. Novák László már ifjú korában feltűnik nagyszerű intellektusával és kitűnő tollával. Előbb szépirodalmi munkásság felé hajlik és lapokban, füzetekben olvasunk tőle megkapó és jellegzetes írásokat. Majd kitűnő fordításokkal jeleskedik (Mózes, Alfred de Vigny stb.). Később mindnagyobb elmélyüléssel merül bele a szakirodalom művelésébe. Mint a Pallas-lexikon korrektora, segédszerkesztője a Nyomdászati Enciklopédiának is. 1903-tól 1910-ig főmunkatársa, majd szerkesztője a régi Grafikai Szemlének. Öt éven át szerkeszti a Magyar Nyomdászok Évkönyvét (1905–1910). De nemcsak a szakirodalom fejlesztése területén végez értékes munkát, ott találjuk őt a gyakorlati munka területén is. 1901-től 1908-ig, majd 1923-tól máig is, hallatlan szeretettől és megbecsüléstől övezve végzi, mint a továbbképző szaktanfolyamok vezetője, áldásos munkáját. Energikus munkabírást jellemzi, hogy közben (1925–1930) megteremti a Grafikai Művészetek Könyvtárát, amelynek 14 kötetét maga írja és adja ki – ezzel valósággal alapjait rakván le a szakmai elméleti képzésnek. Ez év januárjában ismét átvette az újonnan megindult Grafikai Szemle szerkesztését, de ugyanakkor egyik szerkesztője a sajtó alá kerülő nagy Nyomdászati Lexikonnak is. Ilyen értékes és gazdag élet után – a szegénység tisztas palástjával takarva – ma is a munkaasztalnál ülni: – több ez, mint szép teljesítmény. Olyan sugárzó példaadás, amely előtt megindult lélekkel tiszteleg az egész ország nyomdászsága.

VIRÁG (WEISZKOPF) JENŐ

Született 1874 december 15-én. 1887 július 1-én gépmestertanoncnak szegődik és fõlszabadul 1891 július 1-én. Fõlszabadulása után két esztendeig dolgozik a Häusler és Heidler nyomdában, azután pedig belép az Országgyûlési Értesítõhöz. Rövid kondicionálás után azonban osztályrészül jut neki a hosszú vándorlás üzembrõl üzemre. Már fiatal korában kibontakozik harcos temperamentuma, amely túrhetetlennek találja az akkor még meglehetősen rendezetlen nyomdai viszonyokat és ezért sűrûn kerül kenyértörésre a dolog közte és munkaadója között. Bizalmiférfi-tisztséget tölt be akárhány helyen és így érthetõ, ha erélyes föllépése következtében gyakran kényszerül kondíciót változtatni. Amíg a munkaadók meglehetősen félnek az erélyes embertõl, addig szaktársai meleg szeretettel és õszinte megbecsüléssel veszik körül. Fél százados harcos pályafutása során egész sereg nyomdában dolgozott. És ritkán történt meg, hogy ahonnan elhagyta a helyét, oda ismételten visszatért volna. A következõ nyomdákban dolgozott: Hermann Ignác, Rosenthal (Mohács), Rigler (innen bevonult katonának), Wodiáner, Máhrer Testvérek, Häusler, Berkovics, Hunnia, Posner, Farkas Testvérek, Révai és Salamon, Beer E. és Társa, Uránia, Hornyánszky, Globus, Hamburger és Birkholz, Kunossy, Budapesti Könyvnyomda Vállalat, Tolnai Világlapja, Magyar Könyvnyomda és Kiadóvállalat, Pallas, Hungária, Korvin Testvérek, Ujságüzem, Kultúra-nyomda. Végül 1923-ban belép a Világosság-nyomdába, ahol ma is kondicionál. Az évek során végigvalcolta Magyarországot, Csehországot és Ausztriát. Munkásöntudatának korai kifejlõdésére nézve fõlõtte jellemzõ, hogy már tanonckorában is csatlakozott a sztrájkoló munkásokhoz, ami nem kis mértékben keltette fel vele szemben a munkaadói ellenszenvet és a szaktársak érdeklõdését. A gépmesterek szervezési munkálataiban mindenkor agilitással vett részt és így érthetõ, ha hajlott kora dacára ma is tevékeny tagja a gépmesterek szervezetének. Ünnepezt szaktársunk prototípusa az öntudatos, harcos nyomdásznak, aki megnyilatkozásai során sohasem a maga önzõ érdekeit, hanem mindig a nagy nyomdászcsalád diadalmas elõrejutását tartotta szem elõtt. Szívünk minden melegével köszöntjük õt és büszkék vagyunk, hogy sorainkba tartozik.